

beeld: atelier pro

Vrijzinnig Christelijk Lyceum (VCL), Den Haag

Op 8 november 2016 begon de sloop van het schoolgebouw van het Vrijzinnig Christelijk Lyceum (VCL) in Den Haag. Hoewel, een klein deel van de school bleef staan: Villa Orania. Dit Rijksmonument uit 1903 werd in 1931 na een kleine verbouwing in gebruik genomen door het VCL. Op de tekening uit het gemeentearchief is op zolder nog een grote kolenopslag getekend. Toendertijd waren de open haarden die nu op de begane grond aanwezig zijn de enige warmtebron. De villa bleek al snel te klein. In 1934 werd de bouwvergunning verleend voor de eerste uitbreiding met aula/gymzaal en een aantal lokalen waarna nog vele uitbreidingen en verbouwingen volgden.

Locatie

Het VCL, een zelfstandige school voor havo, atheneum en gymnasium met circa 800 leerlingen, ligt in het Van Stolkpark in Den Haag, een door Louis P. Zocher volgens de principes van het Engelse landschapspark

duinen en heeft voor Nederlandse begrippen ongewoon grote niveauverschillen. De locatie van het VCL heeft een verloop van ongeveer drie meter. Dit hoogteverschil is benut om het programma op een ontspannen manier, binnen bestemmingsplan op de locatie te passen.

De vraag achter de vraag

Positieve consequentie van de uitbreiding-op-uitbreiding van de school was dat het oude schoolgebouw een gevoel van kleinschaligheid en menselijke maat had. In een uitgebreid programma van eisen vroeg de school om een praktischer, compacter, toegankelijker en duurzamer gebouw. In het eerste gesprek bleek echter dat zij veel waardering hadden voor het kruip-door-sluip-door gevoel van het oude gebouw en behoud van de identiteit en positieve eigenschappen van het oude schoolgebouw net zo belangrijk was voor een geslaagde nieuwe huisvesting.

Bestemmingsplan

Bang om in een buurt met veel mondige omwonenden in lange procedures te verzanden was bovendien de vraag of het mogelijk was de nieuwbouw binnen de contour van het bestemmingsplan te krijgen. Op het oog onmogelijk omdat de in het bestemmingsplan vastgelegde bebouwingsvlek exact overeen kwam met het oude gebouw. Ten opzichte van de grens waren echter een aantal afwijkingen toegestaan. Hierdoor is het gelukt te voldoen aan de vraag.

Op sommige punten is de grens van 3 meter overschrijding opgezocht. Overschrijdingen komen overigens vooral voor in het midden van de locatie en (bijna)

Ontwerpteam
projectarchitect
Dorte Kristensen, Mira van Beek

projectleider
Ronald Peters, Paul Fouchier,
Paul Vlaar

projectmedewerkers
Felix Timmermans,
Grzegorz Balinski, Ioana Ailincai,
Priet Jokhan, Roman Oost

Projectteam
adviseur akoestiek
DPA Cauberg-Huygen

adviseur bouwfysica
DPA Cauberg-Huygen

constructeur
Pieters Bouwtechniek

installatieadviseur
HE adviseurs

adviseur brandveiligheid
DPA Cauberg-Huygen

fotografie
Marcel van der Burg

risicodragend projectmanagement
HEVO

ontworpen buurt. Straten slingeren zich informeel door een groen park met daarin villa's in verschillende architectuurstijlen. Het van Stolkpark ligt in de uitlopers van de Scheveningse

ATELIER PRO

niet daar waar de vleugels naar de straat reiken. De zogenaamde footprint van het gebouw is al met al een stuk kleiner dan die van het huidige gebouw. Daarnaast zijn de gymzalen, kleedruimtes en een aantal bergingen ondergronds geplaatst, deels buiten het bebouwingsvlak en deels gebruik makend van het hoogteverschil in het terrein.

Stedenbouwkundige inpassing

Voor de nieuwbouw zijn wij op zoek gegaan naar een vorm die recht doet aan de groene, villa-achtige identiteit van de locatie. Door gebruik te maken van het huidige hoogteverschil in het terrein kan een deel van het programma, zoals de gymzalen, (deels)ondergronds geplaatst worden en toch goed aangesloten blijven bij de rest van de school. Kort gezegd: wat aan de zijde van de Van Stolkweg begane grond is, is aan de zijde van de Parkweg kelder. Hierdoor kan er bovengronds meer lucht en ruimte voor groen overblijven.

De hoofdvorm van het gebouw is een stervormig volume van maximaal drie verdiepingen, gemeten vanaf de twee straten. De villa vormt één van de poten van de ster. Twee poten of 'vleugels' van de nieuwbouw reiken naar de twee straten als ware het villa's. In het midden ligt het centrale hart van de school met de entree(s).

Routing

Het gevoel van kleinschaligheid in de school is vertaald in een compact gebouw enerzijds en het principe van verdunnen anderzijds. Geen grote aula /verkeersruimte, de truc in veel schoolgebouwen om ruimte te winnen, maar een intieme entree op de eerste verdieping van waaruit men op verschillende manieren door het gebouw kan dwalen.

De multiple choice route begint eigenlijk al eerder, op het terrein. De locatie vormt een schiereilandje tussen de Van Stolkweg en de Parkweg en is van beide zijden met de fiets toegankelijk. De school heeft twee voordeuren: een voor dagelijks gebruik aan de zijde van de fietsenstalling en een meer formele, ceremoniële entree aan de kant van de villa. De entrees liggen vanaf de Parkweg en de villa gezien op de begane grond maar vanaf de van Stolkweg gezien op de eerste verdieping.

Eenmaal binnen kan men een verdieping naar beneden naar het souterrain waar de aula, kantine, muzieklokaal en gymzalen liggen. Aan de kant van de Parkweg liggen deze functies ondergronds maar aan de kant van de Van Stolkweg liggen ze op maaiveld. Dit kan door het bestaande niveauverschil in het terrein. Op de begane grond van de nieuwbouw liggen diverse staffuncties terwijl de hoofdmoot van de lokalen op de eerste en tweede verdieping liggen, weg van de reuring van aula en entree.

Verbinding

Het VCL was ooit begonnen in de villa en wilde deze ook weer (meer) gaan gebruiken voor onderwijsfuncties. In de nieuwe situatie is er alleen op de eerste verdieping een transparante verbinding. De nieuwbouw komt hierdoor los van de villa. Het park loopt er tussendoor

- Logistiek is dit de beste plek omdat daardoor de route tussen lokalen (en de looptijd tussen de lessen in) overzichtelijk blijft.
- De route haakt aan aan huidige infrastructuur in de villa (rijksmonument)
- De gevel van de villa wordt niet verder aangetast.

Uiterlijk

Het gebouw volgt als het ware de niveauverschillen in het terrein waardoor een natuurlijk spel van hoogteverschillen in het gebouw zichtbaar is.

In de omgeving staat een variatie aan bouwwerken. Villa's maar ook geschakelde blokken. Identiteit van de omgeving wordt gekenmerkt door bouwwerken in het groen. Terug liggend ten opzichte van de kavelgrens maar wel met het gezicht naar de straat. De materialisatie in de buurt bestaat vooral uit metselwerk en stucwerk. De nieuwbouw van het VCL voegt zich in deze omgeving. De gevel bestaat uit metselwerk in een lichte, warme kleur. De aluminium kozijnen hebben een roestbruine kleur. Net als de villa's in de buurt zijn de voorgevels en zijgevels zijn nadrukkelijk familie van elkaar waarbij de voorgevels net iets meer detaillering en verbijzonderingen hebben. De gevelopeningen (ramen) zijn niet streng in het gelid geplaatst maar speelser, iets verspringend waarbij over het algemeen

ATELIER PRO

op de onderste laag de gaten groter zijn en boven kleiner (minder hoog). Op een aantal plaatsen, zoals bij de aula zijn grote puien gemaakt die in de gevel gemarkeerd worden door slanke metselwerk penanten. De metselwerkgevel is verbijzonderd door toevoeging van geribbeld metselwerk. Waar de nieuwbouw robuust en aard op de grond staat is de loopbrug juist rank, transparant en in een donkergrijze kleur. De loopbrug is vormgegeven en gematerialiseerd als een intermediair tussen oud en nieuw. Op de huidige kopgevel zit een kunstwerk van M.C.Escher, 'Pegasus', het beeldmerk van het VCL. In de nieuwbouw komt het kunstwerk op nagenoeg dezelfde plek weer terug.

Functionaliteit villa

In de oude situatie werden de ruimtes van de villa niet meer optimaal gebruikt. Op zolder bevindt zich de mediatheek, in de kelder een aantal commissieruimtes en op begane grond en eerste verdieping bevinden zich drie lokalen, staffuncties, administratie en huiswerkbegeleiding. De school heeft nadrukkelijk de wens de villa als volwaardig onderdeel van de school te gebruiken en er dus ook een deel van de lokalen te plaatsen. Daarom zijn administratie, huiswerkbegeleiding en een deel van de staffuncties naar de nieuwbouw verhuisd om plaats te maken voor lokalen. Om de villa geschikt te maken voor het gewenste gebruik dienen een aantal aanpassingen in het interieur te worden gedaan:

- De huidige sanitaire kern wordt zo aangepast dat hier ook een lift geplaatst kan worden om alle lagen bereikbaar te maken voor mindervaliden.
- Akoestiek moet worden verbeterd. Dit betekent enerzijds een zwevende dekvloer op eerste verdieping en zolder en in alle ruimtes een betere akoestische absorptie.
- Klimaatverbetering door middel van een wtw ventilatie systeem

Het gebouw is volgens planning eind 2018 in gebruik genomen.

Lees ook de blog: Gedeeltelijke sloop Haagse VCL begonnen

VCL in de media

VO Magazine juli 2019 pag25,26 & p38,39

Film AD VCL is klaar voor de toekomst

Film Omroep West Mozaiek van Escher wordt uit muur van VCL gehaald
Bouwkeet bij het VCL in Den Haag (Cobouw oktober 2018)

Genomineerd voor de Haagse Architectuurprijs Berlagevalg 2021